

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 28. maj 2026

Sag BS-38653/2025-HJR

(2. afdeling)

A

(advokat Bjarne Overmark, beskikket)

mod

Region Sjælland

(advokat Jens Otto Johansen)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Næstved den 5. juli 2024 (BS-49985/2023-NAE) og af Østre Landsrets 2. afdeling den 7. april 2025 (BS-38038/2024-OLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Michael Rekling, Jørgen Steen Sørensen, Søren Højgaard Mørup og Julie Arnth Jørgensen.

Påstande

Appellanten, A, har nedlagt følgende påstande:

Påstand 1:

Tvangsindlæggelsen af ham den 23. maj 2013 var ulovlig.

Påstand 2:

Tvangstilbageholdelserne af ham den 24. maj 2013 og den 27. maj 2013 samt tvangstilbageførslen den 6. juni 2013 var ulovlige.

Påstand 3:

Indstævnte, Region Sjælland, skal betale 93.750 kr. med procesrente fra den 5. oktober 2023.

Region Sjælland har nedlagt principal påstand om stadfæstelse, således at tvangsindlæggelsen den 23. maj 2013 var lovlig, og at sagen hjemvises til Det Psykiatriske Patientklagenævn med henblik på fornyet behandling af spørgsmålet om lovligheden af tvangstilbageholdelsen fra den 27. maj til den 8. juli 2013.

Såfremt A får medhold i sin påstand 1, tager Region Sjælland bekræftende til genmæle i forhold til hans påstand 2.

Region Sjælland har over for påstand 3 om godtgørelse påstået frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb.

Anbringender

A har om påstand 1 anført navnlig, at det følger af psykiatrilovens § 7, stk. 2, at en tvangsindlæggelse kun må gennemføres på grundlag af en lægeerklæring, som hviler på lægens egen undersøgelse foretaget med henblik på indlæggelsen. Det er Region Sjælland, der har bevisbyrden for, at det tvangsindgreb, som blev foretaget, var lovligt, herunder at han var sindssyg, at tvangsindlæggelsen var materielt nødvendig, og at frihedsberøvelsen ikke varede længere end nødvendigt.

Bevisbyrden kan ikke løftes på anden måde end ved fremlæggelse af den indlæggende læges erklæring. Det er ikke tilstrækkeligt til at løfte bevisbyrden, at der foreligger en anmodning fra politiet, hvori det anføres, at lægeerklæringen blev forelagt og godkendt af en jurist.

Regionens bevisbyrde lempes ikke af, at indlæggelsen skete for 13 år siden. Regionen burde have sikret, at akterne forblev læsbare i forbindelse med digitalisering. Det forhold, at regionen har tilsidesat sine forpligtelser efter journalføringsbekendtgørelsen og derved har tilsidesat en garantiforskrift, skal ikke komme ham til last.

Efterlevelse af journalføringspligten er en garantiforskrift, og tilsidesættelse af en sådan forskrift udgør en grov fejl, der medfører afgørelsens ugyldighed. Det indebærer en alvorlig tilsidesættelse af hans retssikkerhed, hvis tvangsindlæggelsen bliver fundet lovlig, selv om indlæggelsespapirerne ikke kan fremlægges.

Parterne er enige om, at hvis han får medhold i påstand 1, er de øvrige tvangsindgreb også ulovlige, jf. påstand 2.

Han har krav på en godtgørelse (påstand 3) for den ulovlige tvangsindlæggelse, da den indebar en krænkelse af hans rettigheder efter Den Europæiske Menne-

skerettighedskonventions artikel 5. Det er ikke en betingelse for at opnå godtgørelse, at Region Sjælland har handlet culpøst. Hvis det er en betingelse, har regionen dog handlet culpøst ved at tilsidesætte sine forpligtelser efter journalføringsbekendtgørelsen.

Han er enig i, at hvis han ikke får medhold i sin påstand 1, skal sagen hjemvises til Det Psykiatriske Patientklagenævn med henblik på stillingtagen til hans påstand 2, og der vil ikke være grundlag for, at Højesteret tager stilling til påstand 3 om godtgørelse.

Region Sjælland har anført navnlig, at tvangsindlæggelsen den 23. maj 2013 var lovlig, og at landsrettens resultat og begrundelse bør tiltrædes.

Den lægeerklæring fra den indlæggende læge, jf. psykiatrilovens § 7, stk. 2, der blev udfærdiget i forbindelse med tvangsindlæggelsen, foreligger i sagen, men fremstår i dag næsten ulæselig som følge af en fejl ved indscanningen i forbindelse med digitalisering.

De i sagen fremlagte oplysninger dokumenterer imidlertid samlet set, at betingelserne i psykiatrilovens §§ 5-7 var opfyldt på indlæggelsestidspunktet.

Bevisbyrden for overholdelse af § 7, stk. 2, er løftet, uanset at lægeerklæringen i dag er ulæselig. Den senere indscanningsfejl kan ikke konvertere en materielt velbegrundet og formelt korrekt tvangsindlæggelse til en ulovlig frihedsberøvelse.

Psykiatriloven opstiller krav til, at lægeerklæringen forelå og var korrekt tilvejebragt på indgrebstidspunktet. Loven indeholder derimod ikke et krav om, at erklæringen 10 år senere skal kunne fremlægges i original, læsbar form. Bevis for, at betingelserne i psykiatrilovens §§ 5-7 var opfyldt, kan føres med alle sædvanlige bevismidler, herunder journal, politirapport og forklaringer.

Psykiatriloven har ikke gjort overholdelse af journalføringsforpligtelserne til en betingelse for, at tvangsindlæggelse kan besluttes eller opretholdes. Selv hvis journalføringsreglerne kvalificeres som en garantiforskrift, kan tilsidesættelse heraf ikke føre til, at tvangsindlæggelsen er ulovlig, men det kan efter omstændighederne indgå i bevisvurderingen.

Hvis Højesteret tiltræder landsrettens resultat om lovlig tvangsindlæggelse, er der allerede af den grund ikke grundlag for tilkendelse af godtgørelse eller erstatning.

Skulle Højesteret finde, at tvangsindlæggelsen var formelt ulovlig som følge af den senere opståede dokumentationsfejl, er der under alle omstændigheder

ikke grundlag for godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 eller efter Menneskerettighedskonventionens artikel 5. En ulæselig lægeerklæring kan udgøre en formel fejl, men er ikke i sig selv en krænkelse af en sådan grovhed og intensitet, som en godtgørelse forudsætter.

Såfremt Højesteret tiltræder landsrettens resultat om, at tvangsindlæggelsen den 23. maj 2013 var lovlig, er parterne enige om, at spørgsmålet om lovligheden af tvangstilbageholdelserne og tilbageførslen skal hjemvises til Det Psykiatriske Patientklagenævn.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

A blev den 23. maj 2013 tvangsindlagt på psykiatrisk afdeling på X Sygehus i medfør af psykiatrilovens § 5, nr. 2 ("farlighedsindikation"). Han blev efterfølgende tilbageholdt indtil den 8. juli 2013.

I marts 2023 klagede han til Det Psykiatriske Patientklagenævn over tvangsindlæggelsen og den efterfølgende tvangstilbageholdelse. Under klagesagen fremlagde Region Sjælland indlæggelsespapirer, herunder lægeerklæringen fra den indlæggende læge, samt journal og tvangsprotokoller.

Den lægeerklæring fra den indlæggende læge, der er fremlagt for Det Psykiatriske Patientklagenævn og domstolene, er ulæselig. Dette skyldes en fejl ved indscanningen i forbindelse med digitalisering af sagens akter. Det må lægges til grund, at lægeerklæringen var læsbar på indlæggelsestidspunktet.

For Højesteret angår sagen i første række, om psykiatrilovens betingelser for tvangsindlæggelsen den 23. maj 2013 var opfyldt (påstand 1). Spørgsmålet er, hvilken betydning det har, at der ved den efterfølgende prøvelse af tvangsindlæggelsens lovlighed ikke kan ske fremlæggelse af den indlæggende læges erklæring i en læsbar form, herunder om det kan lægges til grund, at erklæringen indeholdt de oplysninger, der kræves efter psykiatriloven.

A gør overordnet gældende, at når den indlæggende læges erklæring ikke kan fremlægges i en læsbar form, kan det ikke bevises, at betingelserne for tvangsindlæggelse var opfyldt, og tvangsindlæggelsen må derfor anses for ulovlig.

Region Sjælland gør overordnet gældende, at det afgørende er, om sagens oplysninger samlet set dokumenterer, at psykiatrilovens betingelser var opfyldt på indlæggelsestidspunktet.

Tvangsindlæggelse

Det følger af psykiatrilovens § 5, nr. 2, at tvangsindlæggelse på farlighedsindikation kun må finde sted, hvis patienten er sindssyg eller befinder sig i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, og det vil være uforsvarligt ikke at frihedsberøve den pågældende med henblik på behandling, fordi den pågældende frembyder en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre.

Efter lovens § 6, stk. 2 og 3, samt § 7, stk. 2, er det en betingelse for tvangsindlæggelse, at en læge, der ikke er ansat på det psykiatriske sygehus eller den psykiatriske afdeling, hvor tvangsindlæggelse skal ske, undersøger patienten og på den baggrund skønner, at betingelserne i § 5 er opfyldt, og at tvangsindlæggelse er nødvendig.

Efter § 7, stk. 1, træffer politiet bestemmelse om iværksættelse af tvangsindlæggelse og yder bistand hertil.

Efter § 9, stk. 2, træffer overlægen på den modtagende afdeling afgørelse om, hvorvidt betingelserne for tvangsindlæggelse er opfyldt.

Efter forarbejderne til de nævnte bestemmelser (Folketingstidende 1988-89, lovforslag nr. L 76, sp. 2079-2080) og efter bekendtgørelse nr. 1340 af 2. december 2010 om fremgangsmåden ved gennemførelse af tvangsindlæggelser udfærdiger den indlæggende læge en erklæring med angivelse af bl.a. den formodede diagnose, patientens sindstilstand og de oplysninger, som lægen støtter opfyldelsen af farlighedskriteriet på. Der kræves en aktuel undersøgelse med henblik på indlæggelsen. For at sikre en reel to-læge-prøvelse af tvangsindlæggelsens berettigelse må den indlæggende læge ikke være ansat på det psykiatriske sygehus eller den psykiatriske afdeling, hvor tvangsindlæggelse skal finde sted. Det er politiet, der underskriver tvangsindlæggelsespapirerne som rekvirent og i den forbindelse påser, at betingelserne for tvangsindlæggelse er opfyldt, herunder at den rette fremgangsmåde er fulgt, og at lægeerklæringen indeholder de fornødne oplysninger som grundlag for tvangsindlæggelsen. Det er overlægen på den modtagende afdeling, der træffer endelig afgørelse om, hvorvidt patienten skal modtages som tvangsindlagt. Overlægen er ikke bundet af det skøn, som den indlæggende læge og i et vist omfang politiet har udøvet.

Når spørgsmålet om lovligheden af en tvangsindlæggelse behandles ved domstolene efter retsplejelovens kap. 43 a, må det i overensstemmelse med princippet om den fri bevisbedømmelse, jf. retsplejelovens § 344, stk. 1, bero på en konkret vurdering af de fremlagte og indhentede oplysninger, om psykiatrilovens betingelser for indgrebet var opfyldt på indlæggelsestidspunktet.

Den konkrete sag

Som det fremgår ovenfor, indebærer overholdelse af den foreskrevne fremgangsmåde ved tvangsindlæggelse, at både politiet og overlægen på den modtagende afdeling påser, at den indlæggende læges erklæring indeholder de oplysninger, som kræves efter psykiatriloven.

Højesteret finder derfor, at der i en situation, hvor den indlæggende læges erklæring ikke længere kan fremlægges i læsbar form, er en stærk formodning for, at erklæringen på indlæggelsestidspunktet indeholdt de oplysninger, som loven kræver, hvis det kan lægges til grund, at den foreskrevne fremgangsmåde har været fulgt. Det forhold, at den indlæggende læges erklæring ikke længere kan fremlægges i en læsbar form, kan således ikke i sig selv begrunde, at betingelserne for tvangsindlæggelse ikke var opfyldt på indlæggelsestidspunktet.

Som nævnt må det lægges til grund, at der på indlæggelsestidspunktet den 23. maj 2013 forelå en læsbar lægeerklæring fra den indlæggende læge.

Efter journalen fra psykiatrisk afdeling må det endvidere lægges til grund, at lægeerklæringen var udfærdiget af en tilkaldt medicinsk læge, der ikke var ansat på det psykiatriske sygehus eller den psykiatriske afdeling, hvor A blev tvangsindlagt.

Ifølge politiets anmodning om tvangsindlæggelse foretog den indlæggende læge undersøgelse af A den 23. maj 2013 kl. 19.29. Politiets vagthavende jurist godkendte kl. 20.10, at den indlæggende læges erklæring opfyldte betingelserne i psykiatriloven, herunder at A ifølge lægeerklæringen var sindssyg eller befandt sig i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, og at det ville være uforsvarligt ikke at tvangsindlægge ham, fordi han frembød en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre.

Overlægen på den psykiatriske afdeling, hvor A blev indlagt, fik ifølge journalen fra psykiatrisk afdeling læst den indlæggende læges erklæring højt og godkendte indlæggelsen.

Højesteret finder, at det under de anførte omstændigheder må lægges til grund, at den indlæggende læges erklæring på indlæggelsestidspunktet indeholdt de oplysninger, som psykiatriloven kræver.

På denne baggrund og efter sagens oplysninger i øvrigt, herunder navnlig journalnotat af 23. maj 2013 kl. 22.11 fra psykiatrisk afdeling, tiltræder Højesteret, at betingelserne for at tvangsindlægge A den 23. maj 2013 var opfyldt.

Efter dette resultat er parterne enige om, at spørgsmålet om lovligheden af den efterfølgende tilbageholdelse af A indtil den 8. juli 2013 skal hjemvises til behandling ved Det Psykiatriske Patientklagenævn (påstand 2), og at der ikke er anledning til at tage stilling til hans påstand om godtgørelse (påstand 3).

Højesteret stadfæster herefter landsrettens dom.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

Ingen part skal betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part eller til statskassen.